

ipso facto manere omnino liberum a priori voto, quia in ipsa professione extinctum est; ita sentit D. Thomas citato loco; hæc vero sententia dupliciter defenditur. Prior modus est, eum, qui profitetur, licite profiteri, et commutare prius votum simplex in solemne. Ita significat Sylvester, verbo *Votum*, 4, q. 7, vers. 3, cum limitatione tamen, scilicet, quando votum arctioris religionis non fuit de profitendo, sed de assumendo habitum religionis. Idem tenet Palud., 4, dist. 48, q. 3, n. 11; et Supplem. ibi, q. 4, art. 3; Antonin., 2 p., tit. 11, c. 2, § 8. Alii vero absolute dicunt tale votum solemne non fieri licite in religione laxiore. Ita tenet Navarr., c. 12, n. 48, loquens de eo, qui *vovit strictiorem ingredi religionem*, et non dixit: *Vovens ingredi et manere*; citatque D. Thomam in hanc sententiam, dicta q. 189, art. 9, ad tertium, ubi dicit non esse licitum inducere illum qui habet votum ingrediendi majorem religionem, ad minorem; quod non alia ratione non licet, nisi quia esset inducere illum ad malum. Denique hæc est nunc communis sententia, et est aperte declarata in cap. penult. de Voto, in sexto, in quo casus hic expresse tractatur, et D. Thomæ sententia definiri videtur, suntque expendenda illa verba: *Qui post votum a se de certa religione intranda emissum*. Ubi glossa etiam notavit, textum illum non loqui de illo qui vovit intrare et perseverare, sed de illo qui simpliciter vovit intrare, et tamen infra subditur: *Pro voto tamen non completo erit eidem penitentia imponenda*. Ergo supponit Pontifex, eum, qui habet votum arctioris religionis, etiamsi illud sit ingrediendi tantum, peccare, et violare tale votum profitendo religionem laxiorem. Et quidem immerito Paludanus et Sylvester in hoc distinguunt inter votum profitendi, vel ingrediendi tantum; nam etiam qui vovit ingredi, ad hoc obligatur; ergo quando ingreditur laxiorem religionem, peccat, quia commutat aliquid majus in minus sine dispensatione; ergo perseverando in illo statu cum animo non implendi prius votum, etiam peccat; ergo etiam profitendo peccat, quia obligatio semper durat. Neque excusat solemnitas voti aut perpetuitas religionis, quia etiam votum simplex ingrediendi religionem est perpetuum, ut supra dixi; et quamvis non obliget absolute ad profitendum, obligat tamen ad ingrediendum animo profitendi, et ad professionem emittendam, si nullum rationabile impedimentum occurrat. Hoc ergo satis est ut non possit

aliquis sua auctoritate absque culpa profiteri in laxiori religione, desistendo simpliciter ab eo quod promiserat, quodque simpliciter ad majus bonum tendebat. Unde colligo, quod supra in hunc locum remisi, non esse licitam commutationem voti ingrediendi religionem arctiorem in votum ingrediendi et perseverandi in laxiori, etiamsi Antonin. et alii supra citati indicent propria etiam auctoritate posse hoc fieri. Hoc ergo existimo falsum, non solum quia commutatio præsertim adeo gravis non potest propria auctoritate fieri, sed etiam quia non censeo illam commutationem esse æqualem, maxime hodie, quando inter illa duo vota ingrediendi vel profitendi religionem, vel nulla est differentia, vel tam parva, ut nulla sit comparabilis cum inæqualitate religionum. Item quia, ut ostendi, prædictum caput loquitur generatim de voto ingrediendi religionem, et nihilominus definit peccare qui profitetur in laxiori, habens tale votum; ergo multo magis peccavit, qui sua voluntate illud commutat in votum profitendi. Imo hinc etiam fit non posse ita commutari ab eo qui habet potestatem pure commutandi, nisi vel addat aliquid quo suppleatur inæqualitas, vel possit aliquam miscere dispensationem.

16. *Secunda difficultas: an sic proficiens teneatur transire ad religionem arctiorem.* — Hinc ergo nascitur difficultas circa dictam resolutionem D. Thomæ. Nam si is, qui talem professionem emittit, est prioris voti violator, ergo cum adhuc possit prius votum implere, et tempus habile non sit translatum, semper tenetur illud implere transeundo ad arctiorem religionem cujus ingressum voverat. Probatur consequentia, nam imprimis constat posse petita licentia, et non obtenta, transire ad arctiorem. Deinde constat votum ingrediendi religionem de se semper obligare, etiamsi per dilationem violetur; imo, quo plus indebite differtur, eo plus obligat; ergo ibi inveniuntur et persona et tempus habilia ad implendam illam obligationem; cur ergo non implebitur? Et confirmatur: nam qui post votum simplex religionis illicite matrimonium contraxit et consummavit, licet non teneatur ingredi durante matrimonio, quia persona pro tunc est inhabilis, tamen, soluto matrimonio per mortem alterius conjugis, tenetur implere votum per se loquendo, et non insurgente de novo alio necessario impedimento. Ergo similiter in præsentia, qui violavit simplex votum religionis profitendo minorem, semper tenetur prius votum implere;

et quia persona per talem professionem non est facta inhabilis ad illud implendum, non est quod expectet, sed semper tenebitur.

17. *Responsio.* — *Non placet.* — *Votum religionis arctioris post professionem factum obligat, neque potest a prelato irritari.* — Ad hoc vero ultimum respondet et bene Cajetanus, dicta q. 189, art. 8, per matrimonium non extingui votum, sed impediri; per professionem autem extingui. Hujus autem rationem esse ait, quia professio est fortius vinculum alienans personam profitentis tali religioni; indicans hanc extinctionem sequi ex natura rei ex vi alienationis, quæ fit per professionem; sicut matrimonium consummatum quando durat, ex natura sua impedit votum religionis, non tamen ita extinguit, vel quia non est ita perpetuum, quin ex defectu alterius extremi tolli possit, quod non habet professio, quia ipsa religio, cui homo se tradit, perpetua est; vel etiam quia vinculum matrimonii substantialiter est inferioris ordinis, votum autem solemne est ejusdem ordinis, et alioquin superat in solemnitate et professione. Sed nihilominus hæc ratio mihi non satisfacit; nec satis intelligo cur, secluso jure positivo, et stando in sola rei natura, tale votum extingatur per subsequentem professionem, quia obligatio transeundi ad arctiorem religionem non est impossibilis cum valore professionis in inferiori religione; cur ergo ex natura rei una excludet alteram? Præterea commutato ordine non repugnat ex illis obligationibus alteri adjungi; nam si quis professus in laxiori promittat arctiorem, obligatus manet, ita ut neque irritari possit tale votum a prelato; cur ergo si votum simplex præcessit, et subsecuta est professio valida, non poterit cum illa simul manere obligatio transeundi ad arctiorem ex vi prioris voti? Quin potius, hoc argumento probari videtur, etiamsi is, qui profitetur, intendat prius simplex votum commutare in solemne, seu in professionem laxiorem religionis, commutationem ex natura rei, et seclusa auctoritate superioris, non esse validam; quia, simpliciter et absolute loquendo, non est in melius bonum, imo potius de se impedit majus bonum, scilicet, similem professionem, vel viam ad illam in meliori professione; alioqui etiamsi illud votum simplex esset subsecutum post professionem in laxiori, posset commutari in perseverantiam, vel iterationem quandam ejusdem professionis.

18. *Resolutio vera est negativa propter jus positivum in hoc dispensans.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Quocirca potius respondendum censeo, ex vi solius naturalis juris non auferri priorem obligationem illius voti simplicis propter votum solemne subsecutum, jure tamen positivo potuisse id statui, et ita esse statutum in dicto c. penult. de Regul., in favorem status religiosi. Quamvis enim votum arctioris religionis obligare possit etiam personam religiosam, facile tamen cum illa dispensari potest auctoritate superioris propter bonum religionis, vel ipsius religiosi, ut quietius et libentius Domino serviat. Merito ergo Summus Pontifex ipso jure hanc dispensationem concessit ei, qui post votum simplex religionis arctioris in laxiori professus est. Nam, quamvis id non fecerit sine culpa, tamen eo ipso ostendit majorem quemdam affectum ad talem religionem, et moraliter credi potest ibi majus obsequium præstaturum Deo, et ideo Ecclesia cum illo benigne dispensavit. Item fuit hoc rationale in favorem illius religionis, in qua facta est professio; quia alias deberet, qui talem professionem emittit, in ipsamet professione habere animum non permanendi in illa religione, quia teneretur habere propositum implendi promissionem suam; hoc autem videbatur esse in fraudem vel injuriam talis religionis, et ideo merito dispensavit Ecclesia, ut talis professio omnino firma maneret, et ut in ea prius votum extingueretur. Dices, D. Thomam non potuisse in hoc jure fundari, quia suo tempore nondum erat constitutio a Bonifacio edita. Respondeo concedendo D. Thomam non fundari in illo textu, sed in sola ratione majoris obligationis voti solemnitis, quam simplicis, quæ (ut verum fatear) apud me non concludit ex vi solius rationis, alias etiam probaret votum simplex arctioris religionis post professionem subsecutum non obligare, sicut votum religionis (quod est exemplum D. Thomæ) non obligat durante matrimonio, etiamsi post illud consummatum factum sit; et ideo existimo semper esse subintelligendum votum solemne ex ecclesiastico jure, saltem consuetudine introducto, habere hanc vim. Nam quod D. Thomæ tempore, et ante illum textum Bonifacii, hoc jus jam in Ecclesia servaretur, verba ejusdem Bonifacii multum indicant, quæ sic habent: *Voto non obstante priori, cui tanquam simplici per secundum noscitur derogatum, potest in eadem licite permanere*; illa enim verba, *Noscitur derogatum*, indicant plane ibi quantum ad hoc non conditum novum



jus. Atque hic textus sic expensus videtur mihi melior quam alii, ad suadendam opinionem communem supra tractatam, quod vota simplicia per subsequentem professionem extinguantur, quam in praxi satis probabilem censeo, cum illa limitatione a Richardo posita, quod vovens ipse non resistat per contrariam intentionem, quam etiam in præsentem adhibendam esse censeo. Nam si tempore emittendi professionem in religione laxiori vovens habet voluntatem permanendi in priori obligatione, et propositum implendi illud, non extingueretur obligatio, quia illa est virtualis quædam promissio nova transeundi ad strictiorem religionem, non obstante professione in laxiori, et ita jam se habet tanquam votum subsequens, quod validum est. Imo, si id faceret ex necessitate aliqua, ut, verbi gratia, quia pro tunc non potest commode ingredi religionem quam voverat, vel quia ex quacumque alia causa non est in mora culpabili, nihil in eo facto et voluntate peccaret; quia nec violaret prius votum, nec poneret impedimentum executioni ejus. Deberet tamen religionem illam, in qua profiteri vult, suæ obligationis et propositi certiorum face-re, ne illam decipere videretur.

19. Aliqui etiam limitant dictum c. penult. ut procedat, quando prius votum solum fuit ingrediendi religionem; nam si fuit etiam perseverandi et profitendi, putant non extingui per subsequentem professionem in laxiori. Quod significat ibi glossa, verb. *Intranda*; hæc tamen limitatio admittenda non est, primo, quia non habet fundamentum in textu; nam, licet verum sit in principio loqui de voto ingrediendi religionem, ratio vero illa: *Cui tanquam simplici per secundum noscitur derogatum*, generalis est, et complectitur omne votum simplex religionis, sive sit ingrediendi, sive etiam perseverandi. Secundo, non habet fundamentum in glossa, nam illa non loquitur de voto ingrediendi, ut distinguitur a voto perseverandi, sed ut distinguitur ab ipsomet ingressu consummato, qui est per professionem, et sic recte dicit textum non loqui de voto, quod fit in ingressu religionis, id est, in professione ipsa. Tertio, non habet rationis fundamentum, quia, ut paulo antea dicebam, in præsentem nulla est differentia inter votum simplex intrandi, et perseverandi in religione, quia utrumque de se obligat ad non suscipiendam laxiorem religionem sine dispensatione, et utrumque est æque simplex, et in utroque procedunt omnes ratio-

nes, propter quas expedit ut extinguatur persona ejus. Et hoc significavit textus ille, comprehendendo sub voto intrandi omne votum simplex religionis, quod antecedere potest solemne, quod glossa apertius declaravit, dicens: *Aliud est religionem profiteri, aliud vovere de intrando vel profitendo*. Ubi hæc duo, quæ sub disjunctione ponit, pro eodem reputat.

20. *Difficultas specialis circa vota simplicia Societatis Jesu.*—Ultimo, hic obiter dubitari potest de votis simplicibus Societatis, quæ post biennium fiunt, nam per illa, cum traditione et incorporatione facta in tali religione, etiam superiora vota cessant, et tamen hujusmodi religiosus potest dimitti omnino liber a votis illius religionis; resurgente tunc priora vota, et præsertim Hierosolymitanum, vel aliud simile, quod non nisi per aliud votum perpetuum extinguitur, juxta c. *Scripturæ*, de Voto? Responderi potest sub disjunctione: aut enim talis religiosus per dolum et fraudem dedit causam, ob quam juste ejicitur, vel sine dolo processit; nam in priori casu videtur obligari, non vero in posteriori. Sed distinctio hæc non recte applicatur: aut enim talia vota fuerunt suspensa, vel omnino extincta (hæc enim distinctio multum est in hac materia observanda); si fuerunt tantum suspensa, non fuit facta absoluta commutatio, sed solum dilata obligatio durante illo statu, et ideo quacumque ratione cesset, etiam sine dolo, obligatio redibit. Si vero fuerunt extincta, redire non possunt, etiamsi dolo malo exitus procuraretur, quia obligatio extincta non resurgit; ille tamen non manebit tutus in conscientia quantum ad suum statum, et vota quæ in religione emisit. An vero de facto cætera vota in Societate per vota, post biennium emissa, sint extincta, vel tantum suspensa, in tractatu ultimo de Societate dicemus. Nunc breviter supponimus non extingui, sed manere tantum suspensa ipso jure, juxta Decretum 128 primæ Congregat.

21. *Quomodo commutentur vota per ingressum religionis.*—Si vero loquamur de solo ingressu religionis per habitus susceptionem, per illum non commutantur vota ipso jure, ut supra dictum est, sed ad summum suspenduntur, et ideo mirum non est quod per exitum a religione absque professione redeat obligatio. Potest tamen fieri ab homine commutatio in talem ingressum bona fide factum in ordine ad professionem emittendam, si post legitimam probationem judicatum fuerit

expediens. Et tunc etiam est verum obligationem extinctam non redire. Tunc vero optime applicatur distinctio data, an dolo et malitia exeat omnia professione, vel bona fide utendo facultate communi jure sibi concessa. Nam si procedat hoc posteriori modo, manet tutus, et liber ab hac posteriori obligatione; si vero mala fide exitum procuraverit, non tenebitur quidem obligatione priori voti jam extincti, tenebitur tamen iterum ingredi religionem, quia ex vi prioris commutationis mansit obligatus ad religionem profitendam, quantum in ipso esset, vel saltem ad non dimittendam illam per malitiam et dolum.

22. Ex quibus facile etiam constat quid dicendum sit, si votum peregrinationis etiam Hierosolymitanæ, vel aliud, commutetur in votum simplex religionis; nam hæc etiam commutatio non fit a jure, sed ab homine, et est sine dubio licita, quia est de meliori bono, et videtur probari in dict. c. *Scripturæ*; intelligiturque non solum de voto profitendi religionem, sed etiam de voto simpliciter ingrediendi juxta formam juris; nam etiam hoc est perpetuum, ut supra dixi, et sine dubio est de meliori bono. Per talem ergo commutationem extinguitur prius votum, nec resurgit unquam, sive vovens perseveret in religione, sive non. Applicanda vero est distinctio data de exitu cum bona vel mala fide, non ut in alterutro casu prioris voti obligatio resurgat; hoc enim fieri non potest, cum fuerit extincta, sed ut satisfactum fuerit vel non fuerit voto religionis: nam qui mala fide exiit, et sine causa rationabili, non liberatur ab obligatione illius voti. Si autem bona fide utitur jure sibi concessa, liber manet. Et idem est, si talis voti religionis dispensationem obtineat. Denique ita de illo judicandum est, ac si a principio solum votum religionis emisisset.

## CAPUT XV.

UTRUM PROFESSIO RELIGIOSA, QUATENUS CONTRACTUM HUMANUM INCLUDIT, SIT INDISSOLUBILIS PER CONTRAHENTIUM VOLUNTATEM, ET UNDE ID HABEAT.

1. *In quo sensu questio excitetur.*—Supponimus in professione duo intervenire, scilicet, traditionem religiosi cum acceptatione religionis, ac mutua seu reciproca obligatione, et vota, quæ Deo immediate fiunt, ac immediatam obligationem ad Deum inducunt, de cujus per-

petuitate vel possibili relaxatione postea videbimus, nam solius prioris vinculi indissolubilitatem obligationisque perpetuitatem investigamus. Duobus autem modis potest simile vinculum relaxari, vel esse indissolubile, scilicet, vel ab intrinseco ex mutuo consensu contrahentium, vel ab extrinseco per dispensationem superioris, vel per alium excellentiorem modum, sicut matrimonium ratum tantum est ab intrinseco indissolubile, licet ab extrinseco per dispensationem solvi aliquando possit, et per professionem religiosam irritari. Hi ergo duo modi in vinculo professionis considerari possunt, et de dispensatione dicemus postea. Nunc priori modo conditiones hujus vinculi consideramus; supponimusque duobus modis intelligi posse contractum humanum inter duos esse dissolubilem ab intrinseco. Primo, per mutuum consensum, et quasi contrarium pactum inter eosdem. Secundo, per voluntatem unius partis, etiam altera invita, quod potest contingere, vel ex parte unius ex contrahentibus, vel ex parte utriusque, ita ut unusquisque possit cogere alterum ad rescindendum contractum, si voluerit; ut, verbi gratia, contractus emptionis et venditionis, absolute factus et consummatus, potest dissolvi ex consensu utriusque partis, non vero per unius tantum voluntatem. Si autem alienatio facta sit cum pacto de retrovendendo ex parte ementis, poterit prior alienatio dissolvi ad petitionem primi venditoris, etiam invito priori emptore. Si autem prior contractus est cum pacto, tam de retrovendendo quam de emendo ex parte utriusque contrahentis, tunc ad petitionem cujuscumque illorum alter cogi potest ad priorem contractum dissolvendum. In præsentem ergo omnes isti modi possunt cogitari, et ideo de singulis dicendum est.

2. *Professio ex parte profitentis omnino indissolubilis est.*—Dico primo: vinculum professionis ex parte profitentis omnino indissolubile est, ita ut sola voluntas ejus nunquam vel possit ad rumpendum vinculum, libertatemque recuperandam sufficere, vel religionem ad illam concedendam cogere. Hæc assertio extra controversiam est; nam imprimis ratione hujus obligationis, religiosi professi suam religionem deserentes apostata sunt, et gravissime puniuntur, compellique semper possunt ut redeant, cap. *Consulti*, cap. *Ex parte*, et cap. ult. de Regular., et cap. ult. de Apostatis, et cap. 2. Ne clerici vel monachi, in 6. Deinde ratione probatur, quia religiosus